

Val på Åland, 20 oktober 2019

Den här foldern är publicerad av Ålands landskapsregering 2019.

Mer information finns att hämta på www.val.ax

Det är val

Det är val till lagtinget och kommunernas fullmäktige på Åland den 20 oktober 2019. Det är viktigt för det åländska samhället att alla utnyttjar sin rösträtt och deltar i valen. Men vem har rösträtt? Hur röstar man? Hur ställer man upp kandidater?

Här får du svar på dina frågor om valen.

Vad väljer vi?

I lagtingsvalet väljer vi 30 medlemmar till Ålands lagting för de kommande fyra åren.

I kommunalvalen väljer vi medlemmar till kommunernas fullmäktige. De sitter också i fyra år.

Antalet medlemmar i fullmäktige beror på antalet invånare i varje kommun. Mariehamn är störst och har 27 medlemmar i sitt fullmäktige. De minsta kommunerna har 9 medlemmar i fullmäktige.

Vem får rösta?

För att få rösta i valen måste du fylla 18 år senast på valdagen den 20 oktober. Det betyder att du ska vara född senast den 20 oktober 2001.

För att få rösta i lagtingsvalet ska du dessutom ha åländsk hembygdsrätt. Men du behöver inte vara bosatt på Åland just nu.

För att få rösta i kommunalvalet ska du ha en hemkommun på Åland den 1 september 2019. Det är i den kommunen du får rösta. Du måste också antingen ha åländsk hembygdsrätt eller ha haft en hemkommun på Åland under ett helt år före valdagen.

Om du har rösträtt får du ett röstkort per post till din hemadress ungefär en månad före valdagen. Då kan du kontrollera att uppgifterna om din rösträtt stämmer.

Hur röstar man?

Varje kandidat som ställer upp i de olika valen har ett nummer. Det finns kandidatlistor till hands på alla ställen där du kan rösta, och på www.val.ax

Numreringen är olika i lagtings- och kommunalvalen:

- i lagtingsvalet nr 2 och framåt (vit kandidatförteckning och vit valsedel)
- i kommunalvalen nr 502 och framåt (grön kandidatförteckning och grön valsedel)

Samma kandidatnummer finns alltså i alla kommuner, men du får rösta bara på de kandidater som ställer upp i din hemkommun.

Se till att du använder rätt valsedel för varje val! Begär en ny valsedel om du råkar skriva fel. En valsedel som har blivit ändrad eller rättad är ogiltig.

Du kan rösta på följande sätt:

1. Förtidsrösta på ett förtidsröstningsställe under perioden 5 till 15 oktober
2. Förtidsrösta per brev om du är utanför Åland eller om du är sjuk/har någon funktionsvariation och inte kan rösta på något annat sätt
3. Förtidsrösta på en institution inför en valkommitté vid en institution (gäller endast de som bor eller får vård där)
4. Rösta på din vallokalag söndag 20 oktober från 9 till 20.

Förtidsrösta på ett förtidsröstningsställe

Från lördagen den 5 oktober till och med tisdagen den 15 oktober kan du förtidsrösta. Det finns förtidsröstningsställen över hela Åland. Det kan vara ett postkontor, kommunkansliet eller något annat ställe som kommunen har bestämt. Förtidsröstningsställena är öppna på lite olika tider under förtidsröstningstiden, kontrollera tiden med din kommun.

Du kan rösta på vilket förtidsröstningsställe som helst. Det behöver inte vara i din egen hemkommun.

När du förtidsröstar måste du kunna legitimera dig. Ta gärna med röstkortet så går röstningen smidigare. Om du behöver hjälp har du rätt till stöd. Valförättarna på plats kan hjälpa dig.

Förtidsrösta per brev

Om du inte kan rösta på valdagen eller under förtidsröstningstiden kan du rösta per brev. Det är en möjlighet att rösta ifall du inte befinner dig på Åland.

Om du vill brevrösta kan du använda en beställningsblankett. Blanketten finns på www.val.ax Skicka den till din hemkommun (där du var bosatt den 1 september 2019, eller där du senast var bosatt på Åland). Sedan får du alla handlingar som behövs per post. Du får också instruktioner om hur du fyller i dem.

De handlingar som du behöver för att rösta per brev ska beställas senast den 15 oktober.

OBS! Du måste skicka tillbaka valsedlarna och följbrevet så att de är tillbaka hos din kommun senast den 18 oktober kl. 19.

Förtidsrösta i inrättningar som sjukhus eller åldringshem

Förtidsröstning i sjukhus, åldringshem och andra liknande inrättningar ordnas av en valbestyrelse, som kommunen har utsett. Medlemmarna i valbestyrelsen kommer till inrättningen för att ge dem som vistas där möjlighet att rösta.

Röstningen anordnas under minst två dagar, vid tider som valbestyrelsen bestämmer. Tiden meddelas i förväg genom ett väl synligt anslag.

Observera att det endast är de som vistas eller vårdas i inrättningen som får rösta på detta sätt. Det gäller inte personalen.

Rösta på valdagen

Valdagen är söndag 20 oktober 2019. Vallokalerna är öppna från 9.00-20.00. Om du anländer till vallokalen klockan 20.00 får du rösta även om det finns en kö och du måste vänta ett tag.

På valdagen kan du bara rösta på den vallokal som anges på ditt röstkort. När du anländer till vallokalen ska du prata först med personalen på vallokalen som kontrollerar att du har rätt att rösta. Det är därför du ska ta med ID. Ta gärna också med ditt valkort, eftersom det underlättar processen.

När personalen på vallokalen har bekräftat att du har rätt att rösta får du röstkort - ett eller två beroende på din rätt att rösta. Röstsedlarna fylls i inne i valbåset så att ingen kan se vad du skriver. Listorna över valbara kandidater finns inne i valbåset.

Kom ihåg att röstsedeln till lagtinget är vit och till kommunvalet är grönt!

När du har slutfört valurnorna måste de stämmas. Sedan ska du lägga dem i valurnan.

Vem får ställa upp som kandidat i valen?

Alla som har rösträtt får också ställa upp som kandidater, med några få undantag. Om du till exempel arbetar i en ledande position i kommunen kan du inte ställa upp.

Hur ställer man upp kandidater i valen?

Om du vill ställa upp som kandidat i valen kan du ta kontakt med någon av de politiska föreningarna på Åland. Du måste inte vara medlem i föreningen för att få ställa upp som kandidat, men föreningen har rätt att ställa vissa krav på dig som kandidat.

Du kan också själv ställa upp kandidater genom att bilda en valmansförening. Då samlar du ihop ett tillräckligt stort antal röstberättigade personer som stöd för den kandidat du vill ställa upp. I lagtingsvalet behövs det tio stödpersoner för en kandidat och i kommunalvalen tre personer. Om du själv är kandidat får du inte samtidigt vara medlem i valmansföreningen.

Du kan gå ihop med andra personer och bilda en kandidatlista med flera kandidater. Det måste fortfarande finnas tillräckligt många stödpersoner i valmansföreningen, alltså tio personer för varje kandidat i lagtingsvalet och tre i kommunalvalet.

Om du vill ställa upp kandidater har du hjälp av de formulär som finns på www.val.ax

Valet är direkt, konfidentiellt och proportionerligt

Valet i Åland är direkt. Det betyder att du röstar direkt för den kandidat du vill bli vald. Du måste också alltid använda din egen röst; du kan inte överföra din röst till någon annan.

Våra val är konfidentiella. Det betyder att ingen kommer att få veta hur du röstade. Detta är en viktig demokratisk rättighet. Därför har vallokalerna och förtidsröstningsställena valbås med skärmar.

Valsedeln ska vikas innan den stämplas av personalen på vallokalen och därefter läggs den i valurnan.

På Åland har vi proportionella val på Åland. Detta innebär att valresultaten återspeglar det stöd som de olika grupperna fick under valet så nära som möjligt. En grupp som får 15 procent av rösterna kommer också att vinna cirka 15 procent av platserna i lagtinget eller i kommunfullmäktige.

För att säkerställa att valresultaten är så proportionerliga som möjligt används ett räkningssystem som använder D'Hondt-metoden. Denna räkningsslag beskriver mer detaljerat i Ålands vallag.

Valresultatet

Så fort vallokalerna stänger på valdagen börjar rösterna räknas. Förtidsrösterna har räknats redan under dagen och brukar kunna rapporteras genast efter kl. 20.00. De åländska tidningarna och Ålands Radio och tv sänder direkt och rapporterar om rösträkningen.

Vid midnatt brukar det preliminära valresultatet vara klart. De närmaste dagarna efter valdagen kontrollräknas alla röster ännu en gång innan det slutliga resultatet är färdigt.

Mera information

Det mesta som du behöver veta om lagtings- och kommunalvalen på Åland hittar du på de övriga sidorna här på webbplatsen.